

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Hæc sententia ut probabilior eligitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

cap. 78. sic dicitur, Per conjunctionem maris & feminae, Christi & Ecclesia coniunctio designatur: oportet verò quod figura significatio respondeat: coniunctio autem Christi & Ecclesia est unius ad unam perpetuò habendam: est enim una Ecclesia, secundum illud Cant. 6. Vna est columba mea, perfecta mea, nec unquam Christus à sua Ecclesia separabitur, dicit enim ipse Matth. ultimo: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi, & ulterius, semper cum Domino erimus, ut dicitur, 1. Thessal. 4. Necesse est igitur, quod matrimonium, secundum quod est Ecclesiae sacramentum, sit unius ad unam indivisibiliter habendam. Igitur in lege Evangelica polygamia est profus illicita, sit definit Tridentinum sess. 24. can. 2. his verbis: Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nullà lege divinà esse prohibitum, anathema sit. Colligitur etiam ex Matth. 19. Marci 10. & Luc. 16. ubi Christus moechum & adulterum vocat, qui dimissa propria uxore, etiam fornicationis causā, aliam ducit. Si enim uxore dimissa adulterat quis, a fortiori qui, retentā priori, secundam ducit, ut rectè arguit Innocentius III. in cap. Gaudemus de divortio ubi sic habet: Sanè veridica haec sententia (nulli scilicet Christiano licere habere plures uxores) probatur etiam de testimonio veritatis testantis in Evangelio: Quicumque dimiserit uxorem suam ob fornicationem, & aliam duxerit, moechatur. Si ergo uxore dimissa, alia de iure non potest, fortius & ipsa retentā. Per quod evidenter apparet, pluralitatem in utroque sexu, cum non ad in paria iudicentur, circa matrimonium reprobendam.

42 Hae sunt certa & indubitata apud omnes Theologos, sed difficultas est, & celebris controversia inter illos, an polygamia, seu pluralitas uxorum sub uno viro, sit contra legem naturae, & finem primarium, vel saltem secundarium matrimonii? Durandus enim in 4. dist. 33. quaest. 1. art. 1. Abulensis 1. Regum 8. quaest. 25. & cap. 19. Matth. quaest. 30. ad 2. Joannes Gerson 2. p. suorum operum in regulis moralibus cap. de Matrimonio, Cajetanus supra caput 4. & 16. Genesim, nec non supra 10. Matthaei, Michael Medina lib. 4. de sacrorum hominum continentia, cap. 9. & ex Patribus Societatis Coninckus, Amicus, & Martinonius, docent pluralitatem uxorum, nec finem primarium, nec secundarium matrimonii, adversari, subindeque non esse contra legem naturae. Petrus verò de Ledesma, in aliud extremum lapsus, de matrimonio quaest. 65. art. 1. concl. 2. affirmat illam esse contra finem non solum secundarium, sed etiam primarium matrimonii. Alii verò dicunt, eam adversari quidem legem naturae, & finem secundarium matrimonii, sed non primarium. Quae sententia verior & probabilior videtur. Unde sit

§. II.

Hae sententia ut probabilior elegitur.

43 Deo igitur, polygamiam, seu uxorum pluralitatem, sub uno viro, esse contra legem naturae, non tamen directè finem primarium matrimonii, sed secundarium tantum adversari. Ita D. Thomas infra quaest. 65. art. 1. in corp. ubi haec scribit: Pluralitas uxorum, neque totaliter tollit, neque aliquatenus impedit matrimonii primum finem, cum unus vir secundum plures uxores secundandus, & educandus sit ex eis natus, sed secundarium finem,

Tom. V.

A est non totaliter tollat, tamen multum impedit, eo quod non facile potest esse pax in familia, ubi uni viro plures uxores junguntur, cum non possit unus vir sufficere ad satisfaciendum pluribus uxoribus ad votum, & etiam quia communicatio plurium in uno officio, causat litem, sicut signi corrumpuntur ad invicem, & similiter plures uxores unus viri. Quibus verbis utramque partem nostrae conclusionis & docuit & probavit. Primam quidem, quia quod adversatur fini secundario matrimonii, est contra legem naturae de ipso matrimonio: Sed polygamia quā quis uno eodemque tempore plures uxores habet, adversatur fini secundario matrimonii: Ergo est contra legem naturae de ipso matrimonio. Major patet, Minor probatur, quia finis secundarius matrimonii est tum remedium contra concupiscentiam, quo non semper ad votum uti potest uxor, cuius vir pluribus copulatus est uxoribus; tum domestica gubernationis pax & tranquillitas, quae sub pluralitate uxorum non nisi difficile servari potest, cum zelotypia laboraret fragilis foeminarum sexus, & fieri nequeat, ut viri affectus non magis erga unam feratur, quam erga aliam. Unde Sara Genes. 21. Agar domi tolerare non poterat, & Rachel Genes. 30. Lix propter fecunditatem invidebat. Ad id quod non servantur in polygamia paria iura inter virum & uxorem, nam singulae uxores tradunt plenum dominium sui corporis in virum, cum tamen vir non tradat plenum sui corporis dominium in singulas uxores; unde non est iustus contractus, cum non servet ex utraque parte iustitia legis. Id confirmat S. Thomas 3. contra Gent. cap. 124. exemplo horum animalium in quibus patri inest aliqua sollicitudo de prole, nam in his unus mas non habet nisi unam foemina, sicut patet in columbis, & aliis avibus, quae simul nuntunt pullas; praesertim vero in turture, cuius hoc singulare videtur, ut post sui comparis mortem, alium ulterius non quaerat cui jungi possit: Hinc merito Scriptura mysticam sponsam turturi comparat, ut pie ac eleganter expendit D. Bernardus serm. 40. in Cantica. Cur (inquit) ejus gemitus sicut turturis? Pudica est avicula, & conversio ejus non cum multis, sed solo digere fertur contenta comparare; ita ut si eum amiserit, alterum non requirat, sed sola deinceps conversetur. Tu ergo qui haec audis, non otiose audi. Esto solitarius quoque sicut turtur, ut soli omnium serves te ipsum, quem pra omnibus elegisti.

Potest insuper eadem pars suaderi, ex ipsa 44 primava matrimonii institutione, in qua Deus non pluribus sed uni mulieri virum copulavit; nec dixit quod vir adhereret uxori, sed uxori; nec quod essent tres vel plures, sed duo in carne una. Unde Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum cap. 5. Duas (inquit) tempore uno habere uxores, nec ipsa origo humanae conditionis admittit, nec lex Christianorum ulla permittit. Nam Deus qui fecit hominem ab initio, masculum unum fecit, & unam feminam tantum, cui potuit utique si veller duas viros tribuere, sed noluit. Scriptum quippe est: Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adheret uxori suae: non dixit uxori, sed uxori; Erunt duo in carne una, masculus scilicet & femina in carne una, & non tres aut plures. Item Hieronymus exponens verba illa Christi Matth. 19. Qui fecit hominem ab initio, masculum & feminam fecit eos, subdit: Dicendo masculum & feminam, ostendit secunda vitanda conjugia: non enim ait masculum & feminas, sed masculum & feminam.

Vuu

minam,

minam, ut unus conjugii consortia necterentur.

45 Demum probatur eadem pars hoc discursu. Si polygamia non esset contraria legi naturæ, sed per eam licita, à principio orbis conditi, quando propagari cepit genus humanum, & continuò post diluvium, quando reparari cepit, Deus eam instituisse, utpote valde tunc temporis conducentem ad propagationem generis humani: Sed illis temporibus aliquid tale institutum à Deo, & consequenter factum ab hominibus, non legimus; solum enim Genes. 4. dicitur Lamech accepisse duas uxores, qui scireo reprehenditur à D. Hieronymo lib. 1. contra Jovinianum, cap. 8. & à Nicolao 1. ad consulta Bulgarorum cap. 5. quorum verba infra paragrapho 4. referemus: Ergo signum est, quod lex naturæ eo tempore polygamiam, seu pluralitatem uxorum sub uno viro, tanquam sibi contrariam prohibebat.

46 Confirmatur: Si polygamia non esset jure naturæ prohibita, antiqui Patres sub lege naturæ, vel scripta, eam licite uti absque dispensatione potuissent: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Major patet, nam polygamia tempore legis naturæ, vel legis scriptæ, nullo erat præcepto Dei positivo prohibita; unde si lege naturæ non prohiberetur, potuissent licite eam uti antiqui Patres, absque dispensatione. Minor verò probatur ex Innocentio III. cap. Gaudemus, de divortis, ubi sic ait: *Nec ulli unquam licuit simul plures uxores habere, nisi cui fuit à divina revelatione concessum.* Similiter Chrysostomus homil. 56. in cap. 30. Genes. docet consuetudinem habendi plures uxores, fuisse iniquam, citra divinam dispensationem.

47 Secunda pars conclusionis, quæ asserit polygamiam, seu uxorum pluralitatem sub uno viro, fini primario matrimonii non adversari, probatur primò ex D. Thoma supra citato, expressè dicente, solam pluralitatem uxorum, neque totaliter tollere, neque aliquam impedit primarium finem matrimonii. Nec valet quod ait Petrus de Ledesma, D. Thomam loqui de fine primario matrimonii, præcisè quoad proles generationem, non verò quoad ipsius educationem. Nam verba S. Doctoris hæc sunt: *Pluralitas uxorum neque totaliter tollit, neque aliquam impedit matrimonii primum finem, cum unus vir sufficiat pluribus uxoris fecundandis, & educandis filiis ex eis natis.* Ex quibus liquet, ipsum loqui de fine primario matrimonii, non solum quoad proles generationem, sed etiam quoad ipsius educationem.

48 Probatur secundò eadem pars ratione quam sanctus Thomas verbis illis insinuat: Potest unus vir non solum plures uxores fecundare, sed etiam educationi & institutioni filiorum qui ex eis haberi possunt, sufficienter providere: Atqui in illis duobus præcisè consistit finis primus matrimonii: Ergo polygamia non adversatur directè & immediatè fini illi, sed tantum fini secundario, videlicet mutuo obsequio, societati, & communicationi operum inter utrumque conjugem.

49 Probatur tertio: Deus totum populum Judaicum in polygamia seu uxorum pluralitate dispensavit: At si illa esset contra finem primum matrimonii, Deus talem dispensationem toti Judæorum populo non concessisset: Ergo uxorum pluralitas primo fini matrimonii non adversatur, sed tantum fini secundario. Major

A constabit ex infra dicendis. Minor verò probatur ex doctrina D. Thomæ in 2. 2. q. 6. ubi dicitur, quod licet postea dispensare etiam contra prima præcepta legis naturæ, ut patet in dispensatione facta Abraham in occasione filij innocentis, talem tamen dispensationem non fieri communiter ad omnes, sed ad aliquas singulares personas, sicut etiam in contrariis accidit: At si uxorum pluralitas contra finem primarium matrimonii, prohibitionem polygamie numeranda erit inter prima præcepta legis naturæ, primum enim præceptum naturale in unoquoque genere est de primatu, ne naturali talis generis, & de contrariis vitandis: Ergo si uxorum pluralitas ellet contra finem primarium matrimonii, Deus in ea totum Judæorum populum non dispensasset, sed solum cum aliquibus singularibus personis, puta cum Patriarchis, Regibus, & Tribuum capitibus.

Ad majorem hujus secundæ partis intelligetiam, observandum est, quod quando dicitur, polygamiam fini primario matrimonii non adversari, sed tantum secundario, hoc intelligi debet de polygamia, quæ certum dicitur numerum uxorum, quæ unicuique viri fecundare potest si enim tantus esset illarum numerus, quod cum ad illas fecundandas non sufficeret, fini primario matrimonii talis polygamia sine dubio repugnaret, quia multitudo illa conjugum sterilitatem causaret, ut observat Plutarchus in 2. Li. curgi, & libello de garrulitate, & lib. 5. de pietate Philosophorum, & in Salomone, cuius fuerunt Regina & concubinae, manifestum est. Mirum enim, quod ex tot uxorum & concubinarum gregibus, non nisi masculum unum prolem Salomon suscepit, nempe Roboam, & duas præterea filias Eraphet & Basemat, ut dicitur 4. Regum. 11. unde de illo hæc ait Suidas: *Ex mille uxoris solus illi natus est Roboam filius, & ipse ex alienigena Naama Ammonitide, indigena imperio.*

§. III.

Solvuntur objectiones.

Contra primam partem conclusionis obijciunt primò D. Ambrosius lib. 1. de Abraham cap. 4. sic habet: *Cum Abraham dixit Agar, non commisit in legem, sed legem præcepit.* Ergo supponit quod nondum erat lex vetans pluralitatem uxorum, ac subinde quod hæc lex non est naturalis. Item D. Augustinus lib. 22. contra Faustum cap. 47. docet pluralitatem uxorum factam esse licitam per consuetudinem: *Quando iniquitas erat, crimen non erat; & nunc propterea crimen est, quia mos non est.* Ergo cum consuetudo prævalere non possit contra jus naturæ, pluralitas uxorum non adversatur legi naturæ; imò ait quod non erat contra aliquod præceptum, quia nulla lege erat prohibita.

Confirmatur: Idem S. Doctor lib. 1. de nuptiis cap. 2. & lib. de bono viduitatis cap. 7. probat virorum pluralitatem naturæ matrimonii non adversari, non autem uxorum multitudinem, ex eo quod vir caput sit, ac principem in familia locum obtineat, femina autem subiecta sit: At ea principii dominantis natura est, ut singularitatem amet, secus autem est de subiecti naturæ; ut in corpore animato, ut cum solum est caput, & multi pedes, & in qualibet familia pri-